

Myten om den lycklige torsken

Om män och prostitution

Inte så långt från där jag bor sträcker sig Malmös främsta prostitutionsstråk. Det händer att jag då och då promenerar förbi tjejkvartersen där. En minst sagt intressant syn. Och ruskigt avtändande. De prostituerade jag brukar gå förbi är så osexiga att de skulle vara tvungna att betala *mig* stora summor för att jag ens skulle skaka hand med dem. Verklighetens hora är väldigt långt från Julia Roberts i *Pretty Woman*.

Nu får jag det att låta som om prostituerade är ohyggligt fula kvinnor. Det var inte så jag menade. I Malmö har huvuddelen av de gatuprostituerade tunga missbruksproblem, och är det något som knark *inte* gör så är det att locka fram den inre skönheten.

De här små skönhetsfläckarna hindrar naturligtvis inte andra män från att slänga ut några hundringar för lite kuckeliku i buskarna med de bedagade damerna. Jag menar bokstavligen buskarna, för i den här stan råkar kyrkogårdarna vara de vanligaste platserna för att utföra själva transaktionen. Något som har fått mig att tänka lite extra på hur jag vill bli begravd. Bor jag kvar här när det är dags för att stoppas ner i backen vill jag ha rostig spik och krossat glas utstrött över min grav så att ingen kåt torsk besudlar min viloplats med sina kroppsvätskor.

En gång hamnade jag i ett samtal med en tjej som varit väldigt nära att bli prostituerad. Hon hade haft en allt annat än trevlig uppväxt och mådde väldigt dåligt som tonåring. Hon tänkte: jag kan ändå inte må sämre än så här, varför inte passa på att tjäna pengar samtidigt? Med den historien i bagaget har jag aldrig kunnat se prostitution som något annat än väldigt tragiskt. För alla inblandade.

Precis lagom till jag skulle skriva det här kapitlet släppte Socialstyrelsen lämpligt nog en rapport där man kartlagt prostitutionen i Sverige och dess orsaker. Historiskt sett har kvinnor i första hand prostituerat sig för att de inte haft samma tillgång till ekonomiska resurser som män. Det har varit ett av få sätt att komma över pengar. Det handlar fortfarande ofta om pengar, men det är mer komplicerat än så. Även om kvinnor fortfarande tjänar sämre än män så behövs det betydligt mer än så för att man ska sälja sin kropp. I Stockholm och Malmö är de flesta som går på gatan fast i ett tungt missbruk som behöver finansieras. I Göteborg finns det en grupp kvinnor som använder prostitutionen som ett sätt att komma ut ur ensamheten. Det finns även "bingoprostituerade" – kvinnor som finansierar sitt beroende av bingo med att sälja sex. Sen finns det en grupp av kvinnor som gör det för pengarna utan att sitta fast i knark- eller bingoträsket, men de upplever i regel sina ihoptjänade slantar som smutsiga och gör av med dem så fort som möjligt. Det finns också väletablerade kvinnor i samhället som tvångsmässigt säljer sina kroppar trots att de inte behöver pengarna. Mer än hälften av de prostituerade har problembakgrund med exempelvis övergrepp i barndomen.

Sen har vi trafficking. International organisation for migration uppskattar att ungefär en miljon kvinnor utsätts för trafficking varje år. Alltså, 1 000 000 döttrar och systar som säljs som sexslavar. Rikspolisstyrelsen uppskattar

att cirka tre-femhundra av dessa (de flesta från de forna öststaterna) hamnar i Sverige, men mörkertalet är förmodligen enormt. Trafficking är en lönsam och säker brottslighet att pyssla med. Droger kan man bara sälja en gång medan en tjej kan säljas flera gånger och inte kostar mer än lite mat att hålla igång. Dessutom är det ofta lägre straff för människohandel jämfört med knarksmuggling. Enligt polisen skrämmar ändå den svenska sexköpslagen människohandlarna från att etablera sig ordentligt i Sverige. Det är svårt att få lönsamhet i verksamheten här eftersom de inte vågar ta ut kvinnorna i gatuprostitution.

Där har vi alltså huvudorsakerna till varför kvinnor säljer sex: missbruk, pengar, ensamhet, emotionella problem, slaveri och bingo.

Rapporten nämner inget om kvinnor som frivilligt *vill* sälja sex. Det kan bero på att underlaget kommer från sociala myndigheter och andra som jobbar nära prostituerade med problem och att de inte träffar den eventuella kategori som trivs på "jobbet". Eller så kan det bero på att ingen i det här landet säljer sin kropp frivilligt. Däremot uppgav en fjärdedel av de prostituerade i en studie från Holland att de trivdes med att sälja sex.

I Sverige har vi valt att lagstifta mot sexköp. I många länder, bland annat just Holland, Tyskland och Grekland är däremot sexhandel laglig. Det motiveras med att prostitution alltid har funnits, inte går att göra någonting åt och därför bör accepteras under kontrollerade former för alla inblandades bästa.

Med det resonemanget borde man även kunna legalisera mord och stölder. De har också alltid funnits, är också svåra att göra någonting åt, och om man kontrollerar brotten borde färre bli utsatta. Kommer man överens om ett inbrott på förhand så slipper man chocken, man hinner se över försäkringen och kan se till att tjuvarna i första hand stjäla saker man ändå vill bli av med. På samma sätt

kunde man samkoordinera mördare och självmordsbenägna för att effektivisera dödandet och skapa synergieffekter. Bättre det än dagens ostrukturerade och oförutsägbara dräpande.

Många sexarbetare skäms inte för sitt jobb, tvärtom, flera av dem slåss för sin rätt att utföra sitt arbete. De vill organisera sig fackligt, ha skyddsombud och betala skatt precis som alla andra. De menar att alla har rätt att försörja sig som de själva vill och att även sex är ett jobb. Som massage ungefär fast lite mer omfattande. Porrskådisar får ju också betalt för att ha sex, så varför göra skillnad? Dessutom fyller de prostituerade en viktig funktion för de män som är för blyga eller för fula för att få till det. Och inte minst för de män som har så stark sexdrift att de annars skulle våldta någon. Ett slags social vårdinrättning och säkerhetsventil alltså.

Jag kan till viss del förstå de prostituerade som försvarar sitt arbete. De försvarar ju även sin värdighet. Att hata sitt jobb, och högljutt meddela omvärlden att man gör det, är något de flesta av oss gör till vardags. Men gud förbjude att någon annan klankar på ens sysselsättning. Ingen vill få skrivet på näsan att man är ett offer och har världens sämsta jobb. Att bli utmålad som någon stackars utsatt jävel som krälar fram på samhällets botten kan jag tänka mig är precis lika illa som att suga av en lönnfet, femtioårig reservdelsförsäljare i baksätet på en 740 för en hundring eller två.

Det är aldrig ont om rapporter och utredningar om vem som säljer sex och varför de gör det, men vilka är det som *köper* den här typen av tjänster? Och framför allt *varför*?

Enligt de utredningar jag bläddrat igenom har var åttonde man i Sverige köpt sex. Den typiske sexköparen är en man runt femtioårsåldern. De flesta av dem (71 pro-

cent enligt en dansk undersökning) lever i ett förhållande och många har barn. De har en hög utbildning och ett bra jobb med god inkomst. Vanliga ursäkter till varför man köper sex är att man ville testa, ville ha sex utan förpliktelser eller att "en hora säger inte nej". Men också behov av ömhet gör många män till sexkunder.

KAST-verksamheten i Göteborg som arbetar med sexköpare säger att allt fler som söker hjälp hos dem har ett tvångsmässigt sexberoende. Förutom att de köper sex är de många gånger också storkonsumenterna av porr. Även flertalet av sex- och porrmissbrukarna lever med en partner och många av dem har barn. KAST-projektet menar även att en del av sexköparna försöker döva smärtan efter en känslomässig förlust tidigare i livet. Att de utsätter sig för destruktiva handlingar på grund av ett fruset, inre trauma. De sexköpare som vänder sig till projektet i Göteborg kan dock få behandling. Nio av tio män som söker hjälp hos projektet fullföljer sin terapi, ändrar sin livsföring och slutar köpa sex.

Torsken är alltså inte någon vanskapt, vrickad enstöring som inte kan få sex utan att betala för det. Vilket inte förvånade mig. Som jag ser det kan alla, oavsett ålder eller utseende, få sex. Det är världens enklaste. Vi människor är så rädda för att vara ensamma att vi kastar oss i famnen på precis vem som helst när vi känner oss små och bortglömda. Kolla bara in krogen vid stängningsdags om ni inte tror mig. Det enda som hindrar oss är att rädslan för att bli nobbad är ännu större.

Det här gör det hela ännu mer besynnerligt. Varför betala för att ha sex med någon man kan skrämma kråkor med, när man redan har en partner hemma eller kan skaffa en älskarinna eller ett engångsligg gratis?

Har sexköp ens med sex att göra? Den kvinnliga frigörelsen har redan tagit livet av myten att män skulle vara kåtare än kvinnor. Vi kan inte längre ursäkta oss med att

män är så hormonstinna att vi exploderar om vi inte får tömma med jämna mellanrum. Det måste vara andra "drifter" inblandade.

Jag älskar serien Dilbert. Mest älskar jag Dilberts lilla cyniska, maktgalna och misantropa hund Dogbert. I en Dilbert-episod kommer Dogbert över en stor summa pengar. Det enda han spenderar dem på är att gå ut och betala människor för att rulla runt i lerpölar (som Idol på tv ungefär. Fast där får de som förnedras inget betalt). Sånt tycker jag är väldigt roligt, så länge det inte är på riktigt.

När Lukas Moodysson gav intervjuer i samband med premiären på sin film *Ett hål i mitt hjärta* pratade han om att vi lever i en förnedringskultur och tog upp det gamla marxistiska begreppet reifikation – ett tillstånd där allt förvandlas till varor, inklusive människors mest intima tankar.

Det här satte snurr på tankarna. Om vi börjar se varandra som varor istället för medmänniskor och våra relationer blir transaktioner, var går då gränsen för vad som är till salu? Suga min näsa ren när jag är snorig? Eller betala någon annan för att torka mig i arslet?

När jag satt och försökte hitta på fler förnedrande tjänster blev plötsligt min fantasi omsprungen av verkligheten. Jag läste om två filmstudenter i Kalifornien som gör video-serien Bumfights – filmer där hemlösa i Las Vegas hetsas att slåss om en donut, jaga varandra med yxa och ha oral-sex med transvestiter. Filmstudenternas försvar: "Ingen tvingas att delta. Det handlar om vuxna människor kapabla att fatta egna beslut."

Någonting inom mig säger att vi ser på Bumfights av samma anledning som vi köper sex. I första hand köper vi kontrollen över en annan människa. Makten att få den personen att göra något som den inte skulle ha gjort frivilligt.

Jag läste i tidningen om en domare som blivit tagen på bar gärning när han köpte ett samlag av en prostituerad för femhundra kronor. Min första tanke var: inte undra på att inga våldtäktsmän någonsin blir fällda när ledande jurister inom vårt rättssystem har den kvinnoynen. Min andra tanke var: femhundra spänn! Är det inte värt mer än så, det finaste som finns mellan två människor? Efter en snabb titt i annonserna räknade jag ut att den där intima stunden hade samma värde som tre toaletsitsar i plast, eller ett halvt vinterdäck (utan fälg), eller fem kilo enrisrökt medwurst. Det här fick romantikern i mig att gråta. Sen blev han förbannad.

Att köpa sex av en missbrukare är att stödja både missbruket och knarkhandeln. Att köpa sex av någon med problembakgrund är som att köra ner fingrarna i halsen på en bulimiker. Att köpa sex av någon som utsatts för trafficking är att vara en medbrottsling till slavhandel.

Om vi för argumentationens skull antar att det är okej att köpa sex av någon som gör det av egen fri vilja, hur vet köparen att det är frivilligt? Ska vi införa något slags miljömärkning? En stämpel i pannan som garanterar äkta svensk, frivillig, smittfri kvalitetshora helt utan missbruksproblem eller övergrepp i barndomen? En skriftlig garanti utfärdad av den kommunala sexarbetarförvaltningen som försäkrar att den prostituerade har kontroll över sin sexualitet, tycker att det är ett yrke som alla andra och mår bra av det?

Sen har vi det här med hallickar. De har alltid fascinerat mig. Hallicken är en av vår kulturs coolaste killar. En fun-kig snubbe i snygga kläder och dyra smycken som omger sig med sköna bilar och sexiga brudar. I varje fall om man ska tro MTV. Det låter som världens bästa jobb. Nackdelen är bara att man måste ha samvete att tvinga andra till prostitution, sen ta hälften av pengarna och spöa sina "anställda" ibland för att visa vem som bestämmer.

Det måste ha att göra med image. Är man tillräckligt cool kommer man undan med vad som helst. Skulle vi ha gillat Pinochet, Pol Pot och Saddam Hussein bättre om de klätt sig i päls, läder och bling bling, åkt i en pimpad ride och lyssnat på soul och rap?

Den goda nyheten mitt i eländet är att sju män av åtta *inte* köper sex. Däremot verkar de sju inte ha något emot prostitution, eftersom de håller käften i frågan. När den inte öppnas på vid gavel för att försvara kvinnans rätt att göra vad hon vill med sin kropp, vill säga.

Johan Ehrenberg, chefredaktör på tidningen ETC, menar att när män som inte själva köper sex blir provocerade av lagstiftning mot sexhandel så är det för att deras egna sexuella fantasier är hotade. Vi män har blivit uppfostrade med en sexfantasi om att kvinnan är en villig sexmaskin som alltid är redo för lite kravlös mazurka på sängkanten. Men det är just bara en fantasi.

Vi renar sen vårt samvete med myten om den lyckliga horan som gillar sex och som öppnar en boutique för pengarna hon tjänat ihop. Eller så vänder vi hela diskussionen upp och ner och pratar om kvinnans rätt att sälja sex om hon så vill. Men hela det resonemanget faller på att prostitution inte är en könsneutral handel. Hälften av de prostituerade är inte män som säljer sex till kvinnor. Har någon överhuvudtaget hört minsta lilla diskussion om mäns rätt att sälja sex – hör gärna av er.

Prostitution är ett manligt problem. Den skulle inte finnas överhuvudtaget om inte så många av oss hade en så snedvriden syn på sex och närhet. Ett synsätt som vi alla är med och skapar kollektivt.

Bara en liten brofärd från där jag sitter och skriver det här ligger Danmark. Trots det korta avståndet ser man helt annorlunda på prostitution där. Här anser vi (åtminstone

VAD LESS JAG BLIR PÅ
MORALPANIKEN. ATT SÄLJA
SEX ÄR JU ETT JOBB SOM
ALLA ANDRA...

BRA, DÅ KAN VÄL
DIN DOTTER TA DET
SOM SOMMARJOBB?

på en politisk nivå) att sexhandel är skadligt för både den enskilde och samhället och att kunderna och efterfrågan är grunden för all sexhandel. Därför har vi valt att kriminalisera köparen. I Danmark är det tillåtet att köpa sex av alla som fyllt 18 och det går bra att ha sexförsäljning som huvudinkomstkälla. Psykiskt och fysiskt handikappade män har till och med rätt till prostituerade (undrar om det gäller handikappade kvinnor också?).

Att det är så skillnad på det officiella synsättet på prostitution mellan oss och vårt grannland gör naturligtvis att regelverket i våra respektive huvuden också ser annorlunda ut. I Sverige anser 80 procent av befolkningen att lagen mot sexköp är bra. I Danmark tycker drygt hälften av kvinnorna och 86 procent av männen att prostitution är ett acceptabelt inslag i samhället. Danska feminister sneglar avundsjukt mot våra värderingar och suckar över den danska attityden att sexköp är en privatsak mellan köpare och säljare och att man skrockar om "riktiga män" när man pratar om sexköp.

Det kanske inte är så dum idé att legalisera sexhandel ändå. Om inte annat blir det en utmärkt barometer över hur lågt människovärdet står. Låt efterfrågan styra tillgången. Den absolut främsta orsaken till varför kvinnor säljer sex måste ju ändå vara för att män köper den. Om vi män väljer att städa upp bland våra fantasier och knepiga verklighetsuppfattningar och nobbar att betala för sex finns det inget marknadsunderlag för prostitution.

Jag kan nästan garantera att alla horor hittar försörjning på annat sätt. Missbrukarna får väl i jämställdhetens namn börja snatta och göra inbrott som sina manliga knarkarkollegor. Övriga kan säkert försörja sig genom att jaga varandra med yxa på film. Eller ställa upp i nästa omgång av Idol.